rod bo trden jez proti vsem navalom sovražnikov in tak rod bo ljubil svojo slovensko domovino in bo branil pravice svojega naroda.

Ponovim še enkrat! Prosvetno delo je glavno in neobhodno potrebno — zavedajmo se tega! Pomagajmo narodu, in narod pomore nam, ker so koristi naroda šoli in učiteljstvu v prid, in obratno je dobrota šole in učiteljstva narodu v korist.

Sedaj bi prišel k prosvetnemu delu. O tem ne bom govoril; samo to rečem: Če bomo prosvetno delo v resnici vztrajno in uspešno upravljali pridobimo zaupanje ljudstva, in naša beseda bo tudi v politiki kaj veljala.

Torej tovariši in tovarišice! Beseda ostane beseda in nima veljave in pomena, dokler ne postane dejanje, dokler nam ne preide v meso in se ne izrazi v naši volji.

Volja in razum sta voditelja vsega delovanja človeštva; ona, spajajoča se s čuvstvom, tvorita človeka, najpopolnejše bitje našega planeta, ki pa ni samemu sebi namen, temveč je omejeno od družbe v kakršni živi in je tudi primorano delovati v njen prid. Socialni duh naj prodre v dušo učitelja in kdaj to lažje nego tedaj, ko je v dobi razvoja, ko je njega duša dovzetna še za vse dobro in še ni kruta usoda položila nanj železne roke, in občutil še realnosti sveta.

Naše izvenšolsko delo, delo na domu med ljudstvom se zaj ne vrši le po teh načelih, ampak po sistematičnem načrtu in trdni organizaciji, le potem bo imelo zaželeni uspeh. Svoje moči moramo jačiti in svoje vrste množiti. V svojem stanu začnimo, **bodimo boljši in bolje bo. Mnogo tovarišev in tovarišic se še ne briga dosti za narodno delo. Ne mirujmo, dokler ne dobimo vsakega letošnjega tovariša in tovarišico, navdušujmo jih ob vsaki priliki za naše ideale in vnemajmo jih za naša stremljenja.**

Čim več nas bo in čim zavednejši bomo, tem prej bo imelo naše stremljenje zaželeni uspeh.

Zatorej vam kličem h koncu: Zastavimo vsak svoje moči, da se to uresniči, da zasijejo našemu teptanemu narodu in bednemu učiteljstvu boljši dnevi! Pomnimo pa, da vodi do tega smotra le ena pot: delo, neumorno, vztrajno in prosvetno delo!

Kranjske vesti.

—r— **Karnijolske čepice,** ki jih nosijo ljubljanski realci, je vlada spoznala, da niso „anstößig". Polhovke in fesi pa!

—r— **Nove najdbe v Postojnski jami.** Raziskovalec podzemskih jam A. Perko je 18. in 14. t. m. umetno odprl prehod skozi ozko skalnato razpoko v „Nadvojvoda Ivanovi jami"; pri tej priliki je nanovo odkril dve veliki dvorani, napolnjeni z najkrasnejšimi kapniškimi oblikami. Raziskovanje se nadaljuje.

Štajerske vesti.

—š— **Zahvala.** Podpisana se srčno zahvaljuje društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks" za takojšnje izplačilo 1460 K po smrti soproga Petra Ivana Fetterja, nadučitelja v p. Obenem prekoristno društvo najtopleje priporočam. — V Gradcu, dne 14. decembra 1909. — Fani Fetterjeva, nadučiteljeva vdova.

—š— **Resolucija o šolstvu,** ki jo je dne 8. t. m. sprejel glavni zbor „Narodne stranke v Celju, se glasi: Glavni zbor „Narodne stranke" za Štajersko je vočigled vedno naraščajočemu ponemčevanju ljudskih šol na Sp. Štajerskem, z ozirom na vedno ponavljajoča zapostavljanja in preganjanja slovenskega učiteljstva in na brezprimerno protekcijo nemškega in nemškutarskega učiteljskega naraščaja na Sp. Štajerskem celo v krajih, ki so po svojem prebivalstvu izključno slovenski, in končno z ozirom na sistematično zanemarjenje slovenskega ljudskega šolstva ravnotako kakor meščanskega in srednjega — primoran zoper tako tendenciozno postopanje deželnega šolskega sveta štajerskega in šolski oblasti sploh ostro protestirati ter poziva vse trezno misleče Slovence na odločen odpor proti temu nečuvenemu, vsaki pravici in pravičnosti naravnost nasprotujočemu postopanju vlade in šolskih oblasti. Glavni zbor zahteva odločno, da nehajo vlada in šolske oblasti z ljudstvom pogubno šolsko politiko ter da že vendar enkrat po desetletjih brezuspešnega peticioniranja izpolnijo pravične šolske zahteve slovenskega naroda na Spodnjem Štajerskem, posebno glede slov. gimnazije celjske in glede ljudskih šol v Celju in celjski okolici ter glede slovenskih meščanskih šol. — Glavni zbor ponovno odločno zahteva, da se v najkrajšem času da slovenski Spodnji Stajerski šolska avtonomija z delitvijo deželnega, okrajnih in krajnih šolskih svetov v nemški in slovenski del ter tako omogoči potreben razvoj slovenskega šolstva na Sp. Štajerskem v interesu ljudske izobrazbe in ljudskega gospodarskega in splok kulturnega napredka.

—š— **Odkritje Vaudovega spomenika v Verženju.***) Tri tovariše si je izvolilo učit. društva pol. okraja ljutomerskega v odsek, ki se mu je poverila naloga, da postavi do konca oktobra 1909 pokojnemu tov. Vinku Vaudu, bivšemu nadučitelju v Verženju, ki je lani dne 23. junija utonil v valovih Mure. V to svrho je jel odsek nabirati prostovoljne prispevke med člani domačega učit. društva, pri občinstvu v okolici, nadalje pa sta se zadevni prošnji efektno odzvali učiteljski društvi za šentlenartski in ptujski okraj; tudi nekateri gg. duhovniki iz bližnje okolice in razni prijatelji pokojnika oddaleč so stopili v vrsto darovalcev. Bodi vsem izražena iskrena zahvala! — Tako se je kmalu nabrala potrebna vsota, in ljutomerski spretni kamnosek in kipar Golobič je izklesal ličen spomenik, ki se je odkril dne 24. oktobra t. l. ob 11. dopoldne. Udeležba domačega občinstva je bila številna, kar je bil najboljši dokaz, da ve ceniti zasluge pokojnikove, četudi šele po smrti. Domači g. župnik Lovro Janžekovič je vodil izprevod na pokopališče ter po običajnih molitvah izpregovoril presrčne besede o lastnostih in o trudu pok. tovariša v šoli ter tako naj mu goje hvaležnost za vse dobre nauke otroci in odrasli. Omenivši prijateljstvo, ki ju je vezalo s pokojnikom, so mehkočutnemu možu privrele solze iz oči; žalost mu je zaprla besedo . . . Srca vseh prisotnih so bila ganjena G. župnik, ki je vzor konciliantnega moža in znan kot blaga duša daleč naokolo, je pokazal tudi o tej priliki svoje odkrite simpatije do učiteljstva. Srčna mu hvala! — Potem je govoril tov. Cvetko ter orisal v kratkih potezah mnogostransko delovanje pokojnega tovariša Vauda v šoli, pri učiteljskem, pevskem, gasilnem, kmetijskem, godbenem društvu in v občini sploh — vedno nesebično in v blaginjo ljudstva. Poleg svojega često slabega gmotnega položaja pri mnogoglavi družini je ostal vedno kremenit, neupogljiv značaj. Tako se z njegovo osebnostjo in delovanjem res strinjajo besed (epitaf) na spomeniku:

„Bil je mož, značaj,
ki nesebično
deloval je
narodu v blaginjo."

In tak mož je zaslužil spomenik na svojo gomilo. Vsi, ki smo ga preživeli, pa pomnik postavimo mu tak, da vsak izkuša biti mu enak! Naša čast in narodne koristi to zahtevajo od nas. — Dodatno izkaz o nabranih prispevkih: Učit. društvo za šentlenartski okraj 31 K, Vauda Anka 20 K; po 10 K: Schneider Franc, Učit. društvo za ptujski okraj, Bralno društvo v Verženju, Cvetko Franc; po 5 kron: Kryl Ivan, Strelec Ivan, Janžekovič Lovro, Jurkovič Martin, Golobič Jakob; po 3 K: Herzog Anton, Cvahte Simon, Vogrinec Anton; po 2 K: Maurič Karel, Novak Anton, Jurančič, Sterniša Josip, Lah Avgust, Zacherl Franc, Wessner Josipina, Petovar Terezija, Kocuvan Mara, Tomažič Ivan, Mursa Marija, Rožman Franc, Colnerič Alojzija, Seršen Anton, Dreflak Ivan, Ivančič Nina, Weixl Josip, Robič Janez, Ostrc Alojz, Rožman Julijana, Šprager Ferdinand, Gaberc Anton, Gajser Marija; po 1 K 40 h: Hayne Josipina, Prelog Jožef; po 1 K: Sever Franc. Mihalič Matilda, Hercog Leonida, Robič Julija, Mahorčič Hermina, Rajh Joško, Ceh Franc, Seršen Marija, Pertl Kvirin, Pirc Katarina, Mihalič Janko, Zencovich Ema, Mihalič Josip, dr. Kreft Leo, Schuller Kristina, Tonimir, Sterniša Franc, Neimenovana, Vaupotič Nuša, Bunderl Terezija, Pušenjak Anton, Seršen Alojz, Seršen Franc, Hedžet Feliks, Vagaja Elizabeta, Vreča Milan, Kosi Josip, Kren Josipina, Ciuha Anica, Pušenjak Toma, Erschenjak Simon, Cvahte Olga, Fandl Fani, Prelog Ivan, Osterc Martin, Osterc Frančiška, Zelenko Terezija, Ivančič Josip, Koroša Neža, Šonaja Alojz, Žvarc Frančiška, Rajnar Jožefa, Kapun Karel, Panič Jurij, dr. Lebar Josip, Lubi Franc, Horvat Jožef, Osterc Anton, Štuhec Franc, Štuhec Marija, Gottlich Alojz, Gottlich Josipina, Faušova Franc, Puhar Alojz, Sterniša Alojz, Stanetič Franc, Topolnik Jožef, Heric Andraž, Ostrc Marija, Rozmarič Anton, Topolovec Martin, Kosi Anton, Budja Leopold; Koroša Marija 80 h; po 60 h: Grantaša Anton, Rantaša Franc: po 40 h: Hauptmann Ignac, Kuplen Ana, Košar Anton, Lipša Karel, Cimerman Franca, Novak Franc, Kapun Marko; Štuhec Anton 24 h; po 20 h: Pušenjak Peter, Auer Elizabeta, Babič Franc. Skupaj 242·44 K. Vsem darovalcem najprisrčnejša hvala! — Za pripravljalni odsek: Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu kot blagajnik.

—š— **Kozjanski okrajni šolski svet** je protestiral proti odredbi dež. šol. sveta, naj bi se pri kompetencah oziralo le na one prošnjike, ki so dovršili kako štajersko učiteljišče. Zgled za druge okrajne šolske svete in učiteljska društva!

—š— **100 letnica Stanka Vraza,** odličnega ilirskega pesnika in pisatelja se vrši 30. junija 1910 na njegovem rojstnem domu.

*) Poročilo o tem se je sicer malo zakasnilo, kar pa naj blagovolijo interesovani čitatelji oprostiti.

Goriške vesti.

—g— **Natečaj za poljedelska štipendija.** C. kr. ministrstvo poljedelstva je dovolilo z odlokom z dne 12. novembra 1909, št. 37470, za šolsko leto 1909/10 dva štipendija po 300 K na leto za mladeniče slovenske narodnosti iz Primorja, ki hočejo obiskovati prvi tečaj deželne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (na Kranjskem). Prosilci za ta štipendij naj vložijo svoje prošnje pri tržaškem c. kr. namestništvu do 1. januarja 1910. — Prošnjam je pridejati: 1. Krstni list (za sprejem v omenjeno šolo je treba, da se je dovršilo 16. leto — izjemno v slučaju prav čvrste rasti zadostuje 15. leto — ne sme pa biti prekoračeno 24. leto), 2. domovinski list, 3. zdravniško izpričevalo o dobrem zdravju in fizični sposobnosti za opravljanje navadnih kmetijskih del, 4. izpričevalo vsaj o dovršenju ljudske šole z dobrim uspehom, 5. izpričevalo o cepljenju koz, 6. občinsko izpričevalo dobrega vedenja, 7. o premoženjskih razmerah prosilca, 8. zaradi vstopa v omenjeno šolo se morajo mladeniči podvreči sprejemnemu izpitu v dokazanje zadostne pripravnosti za uk.

—g— **Razpisuje se** natečaj za mesto strokovnega učitelja na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole v X. plačilnem razredu (letna plača 2860 K), ki more preiti v IX. plačilni razred deželnih uradnikov. Prosilci naj vložijo pravilno opremljene prošnje pri deželnem odboru do 30. decembra 1909. Prosilci morajo z izpričevali o dovršenih študijah in z izpričevalom o usposobljenosti za kmetijski pouk dokazati, da so znanstveno in strokovno zadostno izobraženi. Nadaljna pojasnila se dajejo pri uradih deželnega odbora.

—g— **O slovenskih šolskih razmerah v Gorici** so razpravljali soc. demokrati na shodu zaupnikov iz Goriške v Gorici. — Tajnik Petejan je predlagal, naj se stranka loti dela tudi na tem polju. Sklenilo se je, da se po deželnozborskih volitvah skliče v Gorico velik ljudski shod, na katerem bi se pojasnilo stališče stranke glede tega vprašanja.

Tržaške vesti.

—t— **V tržaškem mestnem svetu** so razpravljali o proračunu za l. 1910. Šlo je tudi za postavko o podpori 5000 K za Lego nazionale ter podporo Ciril-Metodovi šolski družbi. Puccher je izjavil, da bo njegova stranka glasovala za podporo Legi in da bi glasovala tudi za podporo slov. šolski družbi, ko bi ne bila pod klerikalnim vplivom. Dasi so mu slovenski poslanci pojasnili, da družba ni klerikalna, da jo nasprotno klerikalci pobijajo, se vendar ni izjavil za podporo.

—t— **Povišanje pokojnin mestnih uslužbencev tržaških.** Municipalni odbor je sklenil predlagati občinskemu svetu povišanje pokojnin onim uradnikom, ki so bili upokojeni pred letom 1895, ko so se nanovo regulirale plače. Uradniki, učitelji in sluge bi naj dobili 15% večjo pokojnino. Pokojnina vdovam pa bi imela biti po novem 50% višja. Vsega skupaj bi se na leto izdalo 8450·70 kron več kakor doslej.

Koroške vesti.

—o— **Podružnico „Svobodne šole"** so hoteli v soboto, 11. t. m., ustanoviti v Celovcu. A prišlo je tako malo nemških „svobodomislecev", da se zborovanje ni moglo niti vršiti. Kaj pa je renegatski kliki za pravo svobodomiselstvo?! Boj proti Slovanom to je njihov „Freisinn"!

—o— **V Podkrnosu** je 12. t. m. nenadoma umrl nadučitelj Mörtl v najlepši moški dobi. Rajni je bil korenjak, močen in zdrav. Vzelo ga je v 2 dneh. Bil je splošno priljubljen. R. i. p.!

—o— **Slovenska županska zveza na Koroškem.** Deželna vlada je pravila potrdila. Tekom meseca prosinca se vrši ustanovni občni zbor.

—o— **Zavetišče za obrtniške učence** so ustanovill v Celovcu. Ustanoviti jih nameravajo tudi še v Folšperku, Velikovcu, Borovljah; Beljaku, Feldkirchnu! v vseh teh krajih že izvršujejo pripravljalna dela. Tako si bodo vzgojili Nemci vedno več nemško-nacionalnega obrtniškega naraščaja.

Splošni vestnik.

Prijateljski sestanek bo v ponedeljek, dne 27. t. m., t. j. na predvečer učiteljskih zborovanj v restavraciji hotela „Južni kolodvor" (A. Seidel.)

Društvo slov. učiteljic nas prosi objaviti, da se njega zborovanje ne vrši 19. decembra temveč **29. decembra** t. l. z že objavljenim vzporedom.

Zavarovanje je najidealnejši način hranitve in najboljše gmotno preskrbljenje posameznikov in celih rodovin. Zato opozarjamo slavno naše učiteljstvo, da se zavaruje in uvažuje pri tem domače podjetje banko „Slavijo", ki je že dala lepe vsote na korist učiteljstva. — Slavno učiteljstvo se izvoli obrniti za natančnejše podatke na zastopnika banke „Slavije", Arnošta Šusteršiča, Ljubljana, Cesta na Rožnik, vila „Jerin".

Perotninski zavod v Šiški pri Ljubljani je dograjen in otvorjen. Poleg trgovskega značaja je ta zavod, ki vzreja čistokrvne plemenjake, namenjen v povzdigo perotninarstva na Kranjskem, in priporočamo perotninorejcem in drugim interesentom, da si ta v Avstriji največji zavod ob priliki ogledajo.

V dveh vagonih so se pripeljali novi stroji za „Prvo kranjsko tvornico testenin" iz Švice na postajo Trnovo-Bistrica. Stroji so tako orjaški, da je treba mnogo truda, preden se posamezni deli naložé na vozove. Izdelala jih je specialna tvrdka, ki je edina v izdelovanju tako orjaških strojev na kontinentu. Opremljeni so z vsemi modernimi tehničnimi pripomočki. Z novimi stroji bo izdelovala tvornica v Ilir. Bistrici ne le trikratno množino kot sedaj, temveč se bo vršilo vse delo bolj avtomatično. — Gospodinje, sezite tedaj bolj pridno po izbornih Pekatetah, da bodete tudi tem strojem dajale dovolj dela.

Cenjene čitatelje opozarjamo na današnjo prilogo „Prve češke splošne delniške družbe za zavarovanje na življenje", ki naznanja, da je vpeljala zavarovanje v prid naše prekoristne šolske družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Vsak po svoji moči naj pripomore, da dobi naša šolska družba tem potom čimnajveč dohodkov.

Nova oprema infanterije in lovskih čet je dokončana. Vsak infanterijski in lovski bataljon ima štiri telefonske postaje in štiri magnetske telefone za improvizirane govorilne postaje z nad 6 km dolgim vodom. Razentega imajo take čete 16 signalnih postaj s prapori, s petrolejkami za ponoči in 4 postaje z acetilenkami. Za vojsko vse, a za šolo?

Katoliška kultura. Neki bavarski katoliški list prinaša sledeči oglas: „Za odkidavanje snega iščem nekoga za zimo 1909/10. Dotičnik mora odkidavati sneg na pokopališču in mora lopato prinesti s seboj. Ker imam drugače dosti opravka in zaslužka kot mežnar, pevec, organist in občinski pisar pa tudi — učitelj, odstopam to službo drugemu. Nadmežnar Abel v Mitterskirchenu". Čudovito!

Sleparska nemška tvrdka. „Uč. Tov." je poročal, kako je minole velike počitnice hodil tudi po Slovenskem nemški agent ter posebno pri učiteljih ponujal neke posebne vrste finih srajc in spodnjih hlač. Plačati bi bilo po preteku enega leta v malih obrokih. Doznajemo, da je ujel na svoje limanice dva ugledna tovariša na Gorenjskem. Kar siloma jima je mero vzel ter je rekel, da pošlje nekaj komadov na ogled v priporočilo svoje firme, katere ime je previdno zamolčal. Pričetkom šolskega leta pa sta dobila omenjena tovariša: prvi 24 komadov, drugi 18 komadov od firme J. Wolf, Kommanditgesellschaft, München, Reichenbachstraße 31. Prvi je plačal samo colnine in poštnine 29 K 9 h, drugi primeroma manj. Zaračunal pa je Wotf vsako srajco in vsake spodnje hlače po 12 K, ki bi jih bilo plačati v šestih mesecih. Hentajte, to niso mačje solze. Prvi tovariš, imenujmo ga A, je takoj pisal firmi, da on ni toliko naročil in da pošiljatve ne sprejme, ker je cena horendna, oziroma da jo sprejme, če srajce pristajajo in da za vse ne da več kakor 100 K, colnina pa se mu mora vrniti. Toda monakovski slepar je pisal, da ne sprejme pogojev, češ, da je A sam podpisal „Bestellschein" na 24 kosov. V resnici pa je agent tovariša A le prosil, naj zapiše v njegov notes svoje ime, ki si ga baje on „ne more zapomniti". Slepar je potem ta podpis porabil za naročilni list, na katerega je seveda lahko zapisal, kar je hotel. A najlepše šele pride. Prvi tovariš A in drugi, ki ga imenujmo B, sta kasneje eno srajco in ene hlače pomerila in se prepričala, da je mera popolnoma izgrešena in da je potemtakem poslana faktura popolnoma nerabna. Srajce in hlače so sicer dokaj lepe, a nikakor več vredne kakor kvečjemu po 4 K komad, a kamoli po 12 K, kakor zahteva monakovski slepar. Pričela sta tovariša pismeno prijemati sleparsko firmo, a ta se je le kratko odzvala, rekši, da ne vzame ničesar nazaj in zdaj trdovratno molči. Tovariš A se je posvetoval z nekim advokatom, ki mu je rekel, naj počaka, da firma toži. To se nam pa zdi jako riskirana stvar. Ali ni sredstva, ki bi monakovskega sleparja prisilila, da bi doslej nerabljeno robo vzel nazaj? Ali je ni oblasti, ki bi rešila tovariša neljube stiske in zadrege. Morebiti je pa omenjeni tvrdki šel še kateri drugih tovarišev na vado. Zato razglašam to stvar, da se objavi uredništvu „Učit. Tov." Mogoče, da se dobi blag mož postave ali advokat, ki priskoči osleparjenim tovarišem na pomoč. Naslov omenjenih dveh tovarišev A in B je na razpolago v uredništvu „Učit. Tov." — Morala iz vsega povedanega pa je: „Varujte se tujih, posebno nemških, judovskih firm! Mi imamo doma trgovce, ki nam postrežejo s solidnim in cenim blagom!

Šolsko zdravstvo.

Medicinske pridobitve. Prof. Vallée z živinozdravniške velike šole v Alfortu je izumil nov serum proti tuborkulozi, ki se pridobiva na sličen način kakor Marmorekov. — Profesor Pasteurjevega zavoda je našel bacil otroške driske. To je neki takozvani pathogenbacil „Proteus", ki se nahaja na sadju in svežem sočivju.

22 otrok neke javne šole v Novem Jorku je umrlo, ker je zaužilo pokvarjeno mleko.